

Video communications, online conferences, their video recording, provide an opportunity for *synchronous* and *asynchronous* presentations of the process and projects results. These videos with appropriate comments should be placed in electronic educational resources to support the provision of explicit and implicit knowledge and skills.

Automatic recording of the time of various actions of a person in the team will allow you to record indicators of PrC indicators - communication and intellectual abilities, PIQ, values and orientation. Thus, the pedagogical technology "project method" using online technologies implemented on the SRM and ERP platform will allow using all the advantages of the "project method" and the possibilities of online technologies for guaranteed and maximum possible result of forming students' PrCs with minimal live and synchronous work of teachers.

Список літератури – References

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017. № 2145-VII. / Відомості Верховної Ради, 2017 – № 38-39. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Охременко С. В. Можливості формування та розвитку професійної компетентності на основі адаптивної онлайн технології і систем CRM і ERP // *Теорія і практика професійної освіти*. – Випуск 12 (1). – Режим доступу: http://tmpo.ivet-ua.science/images/Vol.12/Okhremenko_12.pdf
3. Охременко С.В., Костюченко М. П. Алгоритм реактивного освоєння діяльності // Наукові праці ВНЗ "ДонНТУ". Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. – 2016. – № 1-2 (18-19). – С. 112 – 125.
4. Романова Г.М. Застосування проектних технологій у формуванні особистісно-розвивального середовища ПТНЗ // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: збірник наук. праць. – Вип. 11. – К. : Міленіум, 2016. – С. 54-62
5. Сисоева С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник/ – НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : "ЕКМО", 2011. – 320 с.
6. Hurzhii A. M., Kartashova L. A., Lapinskyi V. V. The peculiarities of forming the contents of training manual on information technologies for the future teachers of arts & humanities. – // Український педагогічний журнал. – 2015. № 1. – С.150-162

Левченко Ф. Г.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу профільного навчання,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМПЕТЕНТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО ПІДРУЧНИКА В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Одним із провідних засобів реалізації ідей компетентісного навчання є навчальна література, зокрема підручники. Розроблення підручників, зорієнтованих на формування компетентностей, потребує принципової перебудови їхньої структури і змісту, наповнення їх відповідними засобами організації навчальної діяльності, переорієнтації з виконання інформаційно-репродуктивної функції на діяльнсну, вмотивовану на ініціативу та самостійність учнів.

Підручник – це навчальна «книга, в якій викладаються основи знань з певного навчального предмета на рівні сучасних досягнень науки й культури» [1, с. 260].

Як зазначає А. Хуторської, «перш ніж задавати методологічну основу конструювання конкретного підручника, необхідно визначитися, якій освітній системі він буде служити [3, с.11]».

Філософія Нової української школи вимагає від підручника нового покоління виконання як традиційних дидактичних функцій (інформативної, трансформаційної, мотиваційної, систематизувальної, інтегративної, самоконтролю, розвивальної, виховної тощо), так і нових (розвитку самостійної пізнавальної діяльності учнів в інформаційному просторі, розвитку ключових і предметних компетентностей). Тоді як зміст підручника має бути направлений на формування функціональної грамотності учнів, навчальні тексти та завдання до них - насичені українознавчим компонентом, розкривати виховний та соціалізуючий потенціал на основі загальнолюдських та національно-культурних цінностей. Підручник є ще й комплексом додаткових, пояснюючих, інструктивних матеріалів, коментарів або рекомендацій, а також є системою різних завдань, питань та вправ, словників та додатки тощо.

У працях Ф.-М. Жерара й К. Роеж'єра йдеться про такі функції шкільного підручника: надання знань, розвиток умінь і навичок, закріплення та оцінювання знань, допомога в інтеграції їх, довідник, соціальне й культурне виховання [2, с. 32].

Отже, зміст сучасного підручника має базуватися на положеннях дидактики, психології, методики, доборі оригінальних завдань і видів діяльності, моделюванні творчої діяльності учнів, урахуванні розвитку мовних, соціальних, громадянських, здоров'язбережувальних та інших компетентностей, визначених навчальними програмами.

У навчальному процесі підручник є носієм змісту й моделлю процесу навчання (оскільки відображає визначені авторським колективом цілі навчання, компоненти змісту освіти, методи навчання та його організаційні форми) і водночас розкриває послідовність викладу навчального матеріалу, задає основи сценарію навчального процесу [4, с.853].

В умовах профільного навчання підручник як основний засіб навчання має сприяти створенню умов для вирішення проблем, зокрема, таких як: забезпечувати загальноосвітню підготовку учнів, підготовку до майбутньої професійної діяльності. Ґрунтуючись на компетентнісній стратегії, зміст підручника покликаний орієнтувати учнів на різні самостійні форми занять, які полегшують засвоєння ними способів розумових дій, сприяють формуванню самостійності поглядів, життєвої практичності, акцентують увагу на значущості знань для професійного самовизначення та майбутнього благополуччя.

У зв'язку з цим пріоритетами у процесі розроблення підручника для старшої школи є: 1) положення особистісно орієнтованого навчання; 2) формування ключових компетентностей та компетентностей професійного самовизначення; 3) урахування в змісті навчального матеріалу цілей, завдань, пріоритетів, цінностей профільного навчання, ключових особливостей, критеріїв оцінки підсумкових результатів; 4) систематизація, поглиблення та розширення змісту навчального матеріалу, який має профільну та професійну спрямованість; 5) індивідуалізація освітнього процесу та підвищення його продуктивності (завдання для нечисленних груп учнів, індивідуальні навчальні проекти, дослідницькі завдання); 6) створення умов для здійснення учнями професійно спрямованих спроб у процесі ділових ігор та колективних навчальних проектів.

Підручники з профільних предметів мають забезпечувати поглиблене вивчення навчального матеріалу і передбачати більш повне опанування понять, законів, теорій, а також

бути спрямованими на використання інноваційних технологій навчання, організацію дослідницької, проєктної діяльності, профільної навчальної практики учнів тощо.

Профільні предмети забезпечують також прикладну спрямованість навчання за рахунок інтеграції знань і методів пізнання та застосування їх у різних сферах діяльності, у т. ч. і професійній, яка визначається специфікою профілю навчання. У підручниках з профільних предметів повинні знайти своє місце сучасні технології профільного навчання, які мають бути засновані на діалозі, творчій співпраці з використанням проєктних і дослідницьких методів, передбачати взаємодопомогу та обмін культурно-інформаційними, духовно-моральними, емоційно-ціннісними потоками між виконавцями відповідно до обраної проблематики. Застосування технологій профільного навчання має посприяти формуванню досвіду діяльності старшокласників у сфері національної, загальнолюдської культури, культурологічних засад сімейних, соціальних, суспільних традицій, що є важливим для їхнього професійного самовизначення та загальнокультурного розвитку.

Отже, компетентісно орієнтований підручник для профільної школи має бути: 1) заснований на принципі науковості та зображувати у своїй сфері знань широку наукову картину світу, що відображає ієрархію, супідрядність законів і закономірностей, наукових теорій, концепцій, гіпотез, понять, термінів; 2) зорієнтований на фундаментальні знання, які слугують першоосновою безперервної освіти, формування практичних навичок і вмінь; 3) забезпечувати компетентісну спрямованість змісту освіти (в основу підручника закладено програмний зміст освіти з орієнтацією на формування та розвиток універсальних знань, загально навчальних умінь, розвиток предметних, ключових компетентностей та компетентностей професійного самовизначення); 4) має бути діяльнісно зорієнтованим і спрямовувати учнів на навчально-інформаційну, рефлексійну, творчу, комунікативну, проєктну, дослідницьку, емоційно-ціннісну, оцінну діяльність; 5) підручник має забезпечувати будь-який бажаний рівень вивчення навчального предмета, а не бути розрахованим на середнього учня; відповідно, спосіб викладення навчального матеріалу, організація навчальних текстів, системи вправ і тестів, довідкова інформація мають бути розраховані на можливість вибору учнем шляху засвоєння поданого матеріалу на різних рівнях; 6) система вправ і завдань у підручнику повинна бути спрямована на вдосконалення різних практичних умінь і навичок, формування та розвиток досвіду предметної, міжпредметної та загально навчальної діяльності учнів, стимулювати в них уміння користуватися усіма видами мовленнєвої діяльності для спілкування і пізнання, уміння взаємодіяти з іншими людьми, виконувати різні соціальні ролі в групі та колективі.

Ключові слова: підручник, компетентісно орієнтоване навчання, профільна школа, компетентності, принципи навчання, старшокласники.

Список літератури

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с
2. Жерар Ф.-М. Роеж'єр К.. Як розробляти та оцінювати шкільні підручники [текст]/ Ф.-М Жерар., К. Роеж'єр. – К. : Анод, 2001. – 352 с.
3. Хуторской А. В. Место учебника в дидактической системе [текст]/ А. В. Хуторской // Педагогика. – 2005. – №4. – С.11.
4. Шелехова Г.Т., Новосьолова В.І., Ярмолюк А.В. Реалізація компетентісного підходу в підручнику української мови для 5 класу / Г.Т. Шелехова, В.І. Новосьолова, А.В. Ярмолюк [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/7930/1/100.pdf>.